

Aucells. Ocells. Ambdues paraules són de curs legal. A Mallorca, usam amb preferència la primera en la parla quotidiana. Segurament és la més primitiva. Però, no som filòlegs perquè ens embarquem en aquestes disquisicions; sinó, ornitòlegs, afeccionats a l'*ornitologia de camp*. O sigui: a caminar per albuferes, muntanyes, costes, camps i boscos per observar-hi els aucells que hi viuen i hi volen: voltors, agrons, flamencs, arners, virots, sebel·lins... I també per carrers urbans, perquè els aucells no hi falten, si els sabem cercar: teuladers, falzies, oronelles, xoriguers, merles, ullets de bou... Quins noms! Tan fascinants per a nosaltres com allò que nomenen: espècies diferents d'aucells. És aquesta afecció personal que ens empeny des de fa anys a escriure textos «amb aucells» i, especialment, a llegir (gairbé) tot el que els/les mestres i col·legues literaris han escrit o escriuen, si fa referència als aucells. Ens permeteu el caprici de comentar ara, aquí, la presència d'aucells en alguns llibres que els nostres infants i joves podrien llegir? Confessam que l'article només és una (primera i insuficient) aproximació al tema i que la relació de lectures triades és, com totes les tries, arbitrària.

Alguns bons inicis

Què diuen els ocells?, és la pregunta amb què titulava un llibret seu el gran Jacint Verdaguer. És encara a les llibreries? El llibret és breu i presenta una col·lecció de creences populars sobre els aucells, els seus costums, i els significats ocults (i imaginats) dels seus cants. Josep Maria de Sagarra va escriure *Els ocells amics* des d'un, diguem-ne, personal delit ètic: «Perquè, si de petits se'ns ha dit que hem d'estimar els pares i que és pecat robar i fer mal als nostres germans, no se'ns ha dit prou ni se'ns ha fet entendre prou la necessitat i el deure que tenim de respectar els ocells.» Un delit molt coherent amb un proteccionisme situat entre el final del segle XIX i la primera meitat del XX, esforçat a demostrar que els aucells són éssers necessaris en l'«ordre natural», i éssers aliats de l'agricultor, útils i benefactors. El llibre té rigor i té poesia. Un poc superat pel que fa a continguts per la molt ben desenvolupada ciència ornitològica actual, manté, no obstant això, el seu tremp gràcies a la preciosa prosa de l'autor, un clàssic.

Ben interessants són també les faules que

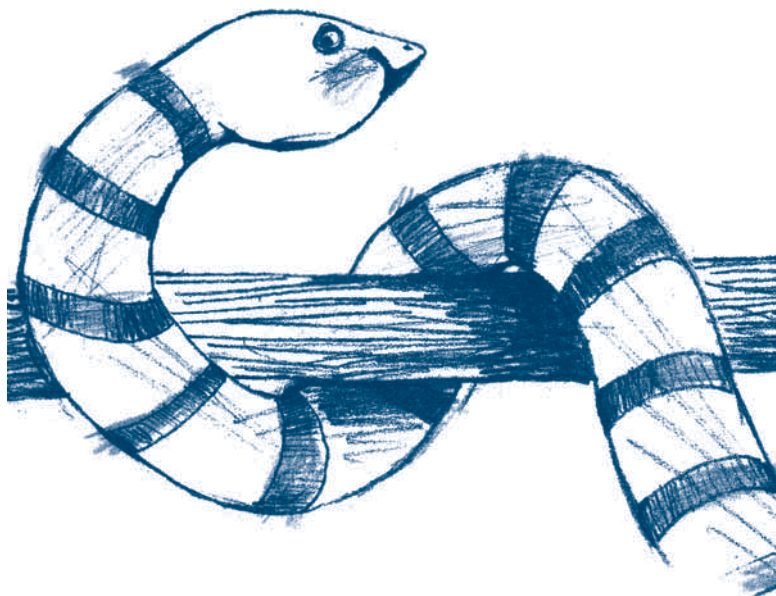
els aucells protagonitzen. Com les que Joan Amades recollí, per exemple, en l'*Auca de les faules d'Isop/Auca de les Bèsties*. Com les que exposà Esteve Busquets i Molas en el costumari *Els animals segons el poble*. Les aus són subjectes de contarelles i de cançons, sovint exemplificants: el corb, la gralla, la cigonya, les orenetes, el paó, la merla i els merloquins...

En la poesia

Hem de dir-ho amb precisió: en la poesia recent adreçada especialment als lectors infants. Com la de Miquel Desclot a *Oi, Eloi?*, plena de bon humor i d'intel·ligència (condicions que cal agrair sempre): «Vet aquí un homenic de Monistrol/que vivia a la balma d'un mussol./Quan rondinaven els del niu/ell s'hi afegia, aprovatiu,/el depriment veí de Monistrol», en la més encertada línia dels nonsense anglesos. O com la de Joana Raspall a *Degotall de poemes* amb puputs, orenetes i altres bestioles en situacions ben atractives i suggeridores: «Ai, oreneta lleugera/d'ala negra i pitet blanc,/fes el niu a casa meva,/al balcó gran!» Quin prec tan bell! O com

Aucells i llibres per a infants i joves

Miquel Rayó. Escriptor

la de Lola Casas, compendi esquarterell d'humor i de sentiment, provinent d'una atenta i lliure observació de la realitat més propera. Exemple: el poema «Tòtil» del seu poemari *Nit*: «Posat tímid,/so nocturn/i llastimós./Però.../ sa-beu?/és un pare/competent/i ben curiós.» I no oblidem Pere Rosselló Bover amb *La vaca sàvia i altres contes en vers*, amb els poemes: «L'ànec estrella», «Jo: Claudi», «La cigonya de la nyona».

En els relats

Del mestre d'escriptors Joaquim Carbó podríem esmentar diferents propostes, sempre amb qualitat i interès. Per dir-ne una: *L'Ocell Meravellós*, un relat en què l'egoisme, l'enveja i l'ambició són vençuts i ridiculitzats per l'amistat generosa. Un auell molt peculiar troba la llibertat que mereix, perquè, segons el bon vell Gasparó, protagonista del conte, sentència: «L'home neix per a treballar i l'ocell per a volar.» El tema de la llibertat que ansien els aucells engabiats és molt present en els relats dels nostres autors. Un bon exemple: *L'avi ocellaire*

de Pere Martí i Bertran. Un ancià lliurat a una residència confessa que és «tan trist, estar engabiats per molt que et cuidin...». L'autor fa una proposta realista i també reflexiva, no superficial. S'hi parla d'una situació ben freqüent en les nostres famílies. Dels deures envers els nostres vells i les seves coses i hàbits. Aucells: les cadeneres. Rosa Maria Colom, elegant creadora d'ambients i de personatges, escriu, amb el recurs del mite de les cigonyes portadores dels nins que han de néixer, una història quasi surrealista a *L'escola secreta de Madame Dudú*, una escola de... cigonyes! A París, naturalment. Una alumna fa el seu primer viatge de transport de criatures. Quan esclati la tempesta, seran inútils els advertiments angoixats de Monsieur Hulo, l'ajudant fidel de madame Dudú: «Atenció, atenció, aquí Hulo donant instruccions d'emergència. Manteniu-vos agrupades! Obriu els paraigües! Plastifiqueu l'embolcall!...» L'embolcall? Sí: ninets que han de néixer, que vénen, ai!, de París.

Però, n'hi ha més. *Vola, vola..., Josh!* de Gabriel Janer Manila: la migració dels estornells, llarga i aventuresca, amb perills esfereïdors i

trobades sorprenents. L'objectiu és arribar al lloc de la reproducció, de l'esperança. En un moment del viatge és el «vol dels altres» allò que sosté el vol del protagonista. Hi trobam la imatge movedissa i multiforme, plàstica, dels esbarts d'estornells sobre oliverars, muntanyes i ciutats. Qualque pic, els estornells penetren en massa sorollosament per les finestres en qualque pis d'uns grans magatzems i hi creen la natural confusió... Anna Tortajada, que comprèn la necessitat del diàleg intercultural, situa l'acció de *L'esparver* al Cap Bon, Tunísia, «des d'on, els dies clars, es poden veure les costes de Sicília». L'esparver, un rapinyaire migrant, és objecte d'un costum ancestral que batega emotivament entre la captura ritual d'un exemplar viu i el seu posterior alliberament en una festa popular. El relat, realista, té una gran força narrativa. Explora amb mesura la contradicció que viu un jove caçador d'esparvers. Ha de capturar l'esparver. I ha de tenir cura de l'animal. I finalment ha d'amollar-lo, lliure. Satisfer l'imperatiu de la tradició, causa dol. El dol que fa madurar les persones.

bibliografia

AMADES, Joan. *Auca de les faules d'Isop/Auca de les Bèsties*. Selecta, 1981.
 BUSQUETS i MOLAS, Esteve. *Els animals segons el poble*. Millà, 1987.
 CARBÓ, Joaquim. *L'Ocell Meravellós*. Lynx, 2005.
 CASAS, Lola. *Nit*. Abadia de Montserrat, 2007.
 COLOM, Rosa Maria. *L'escola secreta de Madame Dudú*. La Galera, 2002.
 DESCLOT, Miquel. *Oi, Eloi?* La Galera, 1995.
 JANER MANILA, Gabriel. *Vola, vola..., Josh!* Cruïlla, 2001.
 MARTÍ i BERTRAN, Pere. *L'avi ocellaire*. Lynx, 2006.
 RASPALL, Joana. *Degotall de poemes*. La Galera, 1997.
 ROSSELLÓ BOVER, Pere. *La vaca sàvia i altres contes en vers*. Abadia de Montserrat, 2006.
 SAGARRA, Josep Maria de. *Els ocells amics*. Generalitat de Catalunya, 1921.
 TORTAJADA, Anna. *L'esparver*. Barcanova, 2006.
 VERDAGUER, Jacint. *Què diuen els ocells?* La Magrana, 1985.

Altres llibres (ben recomanables, però n'hi ha molts més) que parlen d'aucells
 ALCÁNTARA, Ricardo. *L'oca Soca*. Edebé, 2000.
 BYARS, Betsy. *L'estiu dels cignes*. La Galera, 1996.
 BYARS, Betsy. *La casa de les ales*. La Galera, 1996.
 CARNER, Josep. *Deu rondalles de Jesús infant*. Abadia de Montserrat, 1984.
 CRAIGHEAD GEORGE, Jean. *La terra que parla*. Alfaguara/Grup Promotor, 1988.
 DELGADO, Josep-Francesc. *El concertista d'ocells*. Proa/La Galera, 2003.
 HUXLEY, Aldous. *Els corbs de Pearl Blossom*. Cruïlla, 2006.
 LAGERLÖF, Selma. *El viatge meravellós d'en Nils Holgersson per Suècia*. La Magrana, 1992.
 LANUZA, Empar de. *Bon viatge, Pit Blanc!* La Galera, 1982.
 SCHREIBER Wicke, Edith. *El corb Ricard*. Edebé, 1996.
 SORRIBAS, Sebastià. *El zoo d'en Pitus*. La Galera, 1966.

